

ciativy; jako přebásnitel nezdál se jí býti Saudek všude s nepadným úkol, který vzal na svá bedra. Jako umělec básnického slova německého jest Otto Pick nad Saudkem, ačkoliv i on usnadňuje si někde úkol více než slušno. Jednoho neměl však opominouti: poznamenati u jednotlivých básní rok, kdy vznikly; takto může cizinec domnívati se, že Březina jest stržen dnešním kladným pathosem básnickým, kdežto on vpravdě jest jeho tvůrce a vyvolatel. A po druhé: bylo by žádoucí, aby pan překladatel šetřil napříště celkové knižní kompozice Březinovy; knihy Březinovy jsou opravdu stavěny a nejedna báseň vedle ceny individuální má i hodnotu funkce v celkové architektuře, která takto se maří.

Knihy slovanských autorů

Redakcí Stanislava Minaříka a nákladem Fr. Borového v Praze počala vycházeti s tímto názvem sbírka překladů z krásné moderní prózy slovanského původu; posud vyšla dvě díla, obě z moderní literatury ruské: *D. S. Merežkovského* historický román „Aleksandr I.“ a *V. Ropšinův* román současného teroristického problému mravního „To, čeho nebylo“; obě výtvořily opravdového umění slovesného v dobrém překladě redaktorově. Přejí „Knihám slovanských autorů“ všeho zdaru; byl bych rád, kdyby prospívaly a podaly nám rychlým postupem všecko nejvýznačnější z moderní krásné prózy slovanské, předem ovšem ruské a polské, která soupeří velmi čestně s nejlepším, co má v beletrii západ. Zvláště „Ruské knihovně“ Ottově, která omezuje se na klasiky ruského románu a ruské povídky, mohly by býti „Knihy slovanských autorů“ dobrým doplňkem. Není lhotejné, máme-li překlady z moderní literatury ruské roztroušené po nejrůznějších nakladatelstvích, pořízené náhodně a často všelijak, nebo nalezně-li je v jediné sbírce, soustavně, účelně a svědomitě podané.

Básnická posthuma

Nedávno byl vydán nákladem J. Ottovým tenký sešit veršů *Ladislava Linharta Sad opuštěných*. Ladislav Linhart zemřel loni 10. června jako jednoroční dobrovolník v 21. roce, a tyto verše vybral z jeho pozůstalosti na žádost rodičů jeho někdejší učitel Miloslav Hýsek a napsal k nim také úvodní slovo. Mnohem více než o vlivu *Moderní revue*, o němž zmiňuje se vydavatel, svědčí nejlepší básně tohoto sešitku o působení raného Nerudy („Hřbitovního kvítí“) a časného Machara i Sovy; ale ovšem není z nich možno usuzovati na nic jiného, než na jemnou vniímavost a sensibilitu veršovce předčasně zesnulého; k opravdové tvorbě básnické jest i odtud ještě daleko.

V Praze

jest nadepsána stať *Louis Thomase* v „La Revue critique des idées et des livres“ (10. ledna 1914). Autor není povrchní cestovatel, který podává jen dojmy; zná dobře i českou minulost nejen literární a uměleckou, ale i politickou; zná a odhaduje správně i postavení Čechů v Rakousku a poměr jejich k Vídni i Pešti; zná

i velmi dobře z osobního názoru vysokou byrokracií vídeňskou a její soudy o Čechích. Za překlad stojí však zvláště dvojí velmi charakteristické připomenutí, adresované do našich řad. První týče se uměleckého vandalismu novopražského a zní: „Praha jest město, jež jest třeba nutně viděti: české pokroky finanční, průmyslové, obchodní učinily z Prahy hlavní město, které nemůže žíti, aniž se modernisuje, a v Praze bojí se mnoho, někdy i bez rozvahy a nekriticky. Jest třeba podrobiti se skutečným: v polovici XIX. století byla Praha město pokleslé, v němž mohl citlivý cestovatel sníti do libosti; dnes dýše zdravím a silou; na štěstí uchovala si nejkrásnější zbytky své minulosti. A jest možno přáti si jen, aby i nadále moderní město pojilo se k městu starému, aniž je kazilo. Ale dnes jest povinností umělců a přátel Prahy nedopustiti již, aby se dotýkal kdo i kamene i nejmenší fasády staropražské. Neboť v den, kdy Praha byla by úplně poameričtlena, nebyla by již Prahou a nikdy bychom do ní již neukročili.“ Druhý odstavec přibíjí plným právem novotářské opičáctví umělecké mládeže české. Vyrovnaný, harmonický a vzdělaný Francouz má jen jemnou ironii pro tyto pošetilosti, které se mu jeví jako dětská nemoc národa příliš mladého. „Mladí umělci pražští, zdá se mně, nejsou dosti na stráž proti své lásce k novotě, k novotě všemu navzdory, k novotě často pitomé, často absurdní, k onomu novotářskému bláznovství, které jest formou snobismu přeneseného do umění. Poněvadž máme v Paříži vždycky několik mladých výstředníků, kteří přehánějí logiku (ovšem že svou) za meze vkusu, a poněvadž Paříž platí za první město světa, cizí umělci, kteří přišli do Paříže dokončit svou výchovu, bývají strohováni z nadšení velmi přirozeného kolem dvacitky k obdivu jedině novot nejvyjevenějších. Tito mladí Švédové, Finové, Češi nechápou, že se základem rozumu a skepse, který vězí v každém mozku francouzském, mladí výstředníci francouzští z r. 1910 budou r. 1920 poněkud klidnější a že za dvacet let i oni budou mluvit i o pravidlu, výběru, vkusu.“

Jindřich Vodák při díle

Muž těžce zkoušený jest Jindřich Vodák. Dvojitý jubileum, Sovovo a Macharovo, těsně za sebou a tedy dvojitá nutnost vykonati práci, jakou očekávala od něho strana, chlubit se ne bez skryté ironie, že vnesla politiku do literatury, což jest bezesporná pravda, zvláště dodáš-li před substantivum politiku prisvojovací zájmeno a rozumíš-li: svou politiku. Musil se tedy, aby nezklamal očekávání svých kommittionů, Jindřich Vodák tužiti a pracovati rukama nohama; šlo o věc pro spásu realismu v Čechách dosahu přímo životního: o stavbu potěmkinovských vesnic; sešroubovati co nejmíže hodnotu Sovovu, vyšroubovati co nejvyšše hodnotu Macharovu, aby takový venkovský stoupenec realistický byl na konci února 1914 přesvědčen, že vyhrál i literární a umělecké terno, když se zorganizoval ve straně lidovo-pokrokové, a že mimo realism jest i umělecky a básnicky v Čechách samá chamradina. Tedy: vykasati si rukávy a k dílu! Nejprve 22. února: Antonín Sova padesátiníkem. A před článek tento úvod, který opisují in extenso, poněvadž jest svého druhu mistrovský kus farizejského umění přetvařovacího a zasluží si detailního ocenění.

„Všecky články a úhrnné stati o našich žijících básnících bylo by nejlépe odložit někam po dalších čtyřiceti, padesáti letech. Až, s úplnějším přehledem, bude více

klidu a ticha. *Až pomine stranická urputnost, jež neuznává žádného jiného názoru a úsudku mimo svůj vlastní. Lidé, kteří se zmocnili dnes vlády v literatuře a určují denní kurs, zavedli na př. takovýto řád: smíte cokoli zlého a nesprávného říci o Macharovi a bude vám odpuštěno; ale opovažte se nějak důrazněji nesouhlasit s poesíí Sovovou nebo Březinovou! V té chvíli jste ztracen a znamenáte literární nemožnost: vrchní rozkaz rozhoduje a žádá se přísná kázeň, bez samostatnosti, s pouhým přizvukováním.* Hleďte mezi nadšenci (nutno-li toho slova užít) Březinovými jeho jehmost cítění a jednání, jeho vroucí a nerozdílnou lásku k bližnímu, jeho smírnou pokornost, jež miluje i nepříteli! Nenajdete, a nenajdete v obci jeho hlasatelů vůbec ničeho, co ho vyznačuje, ale přesto budou vymahat, abyste klečeli a klaněli se s nimi zároveň. A tak je také se Sovou. Vzpomeňte na jeho památné hněvné vystoupení proti Theodoru Mommsenovi, na jihočeský román o statkáři Tómovi Bojarovi s politickou psychologíí, na jeho „Rhapsodii o lště“, ještě v „Zápasech a osudech“, a uvidíte básníka stále se do hloubí rozehvívajícího našimi národními osudy, každou naši národní výtku. *Jeho zásadní oslavovatelé budou vyháněti politiku z literatury, zejména politiku činnou, budou dokonce i sami upravovat cestu „jesuitské škorní“, pod níž se sviží zkrocený rebel, ale zkuste a vyřkněte své přesvědčení, že nemůžete stavět Sovy tak vysoko jako oni! Rozlučte se s literárním svým úvěrem. Ultra — non est salus. Proto, opravdu, raději počkat. Až vlny opadnou, léta přejdou, jeviště a osoby se vymění. Až rozervaný dnešek bude zahlazenou minulostí.“*

Chcete-li vidět nejryzejšího jesuitu při díle, zde jest. Jesuita, to jest někdo, kdo míchá teplé a studené, jehož ústa říkají *ne* a ruka *ano*. Tak jedním a týmž přem: nejlépe nepsat o Sovovi, odložte to o čtyřicet let, a dvě řádky po tom začne přit Sovu s kože a dře jej na třech sloupcích! Mužný a přímý duch řekl by prostě, mužně a otevřeně: Sova se mně nelíbí, mám k němu nechut, všechno se vzpouzí ve mně, čtu-li jej; zde máte mou nechut, počněte si s ní, co chcete. Ale literární jesuita Vodák není schopen takové otevřené řeči: on musí se zaklausulovat, předstírat imaginární křivdy, zkroutit mučednický oči k nebi, klevetit a pomlouvat. On musí vymyslet si pohádku, že Machar jest dán ve psí, že jest urážen a že usurpátoři literárního areopagu přihlížejí k tomu s potěšením a radostí. Každé literární dítě ví, že Machar má v Čechách popularitu, která převyšuje jeho význam básnický tvůrčí, že na jeho oslavu páli se a bylo spáleno kadidla snad víc než ve všech pražských kostelích do roka, že i ti, kdož s ním literárně nesouhlasí, ctí jej z důvodů kulturně politických a váží si ho jako bojovníka nebo tváří se alespoň tak z chytřáctví, poněvadž není radno žít na štitru se stranou, kterou posedl démon idolatrie. Každé literární dítě ví také, že je-li kdo v Čechách, kdo „určuje denní kurs“, jest to p. Vodák, poněvadž on jest referentem Času a za ním jde stádo literárních polovzdělanců, které přísahá na slova jeho neb jeho mistra a pána, Herbeny; a poněvadž jiné denní listy české buď neosobují si toho autoritářství v literární rubrice jako Čas nebo jsou řízeny v literární rubrice kritiky podprůměrnými. To ví každé literární dítě; ale náš literární jesuita točí jedním okem k nebesům a druhým kamsi nalevo do stínu a klevetí svou pohádku, určenou patrně Kaledoneům. Vodák odkoukal znamenitě geniální polemickou metodu svému mistru a pánovi, Janu Herbenovi; charakterisoval jsem ji již loni v České kultuře ve svých polemikách s tímto bohatýrem ducha: *nakresli svůj portrét a podepiš pod něj jméno svého odpurce.* Tedy v konkrétním případě: poněvadž sám tyranisuješ a dekretuješ své soudy jako ana-

themata, poněvadž ve tvé straně ukládá se kázeň i ve věcech nejnvniternějších, udělej ze svých odpurců urputné straníky, nesnášlivce, kteří škrtí každý odchylný názor a kteří i tebe chtěli zhroutiti na kolena před Březinou nebo před Sovou. Ty jsi se ovšem nedal! Neboť ty jsi volný duch, který nepapouškuje po nikom nic (a nejméně po Herbenovi a Masarykovi!) a který dokázal svou duchovní svobodu a své tvůrčí sebeurčení tím, že napsal na příklad nejapné klevety o Sovovi!

Ale přímo a bez ironie, které p. Vodák obyčejně špatně rozumí: Pravím tedy jasně a prostě, že p. Vodák lže, líčí-li mé loňské vystoupení — neboť o mne tu jde, třebaš nejsem jmenován — proti Času a speciálně proti němu tak, jako bych chtěl donutiti p. Vodáka, aby padl na kolena a uctíval Březinu, „bez samostatnosti“, „pouhým přizvukováním“. To jest jesuitská perfidnost. Já chtěl dosíci jen jednoho: *aby p. Vodák pronesl o Březinovi svůj závazný soud — nic víc, nic méně.* A když jej na podzim minulého roku v referátě o jeho souborném vydání „Manesovském“ opravdu pronesl, *ani slovem jsem se tohoto soudu nedotkl.* Jiní se rozčilovali, já ne. Ponechal jsem mu úplně ilusi, že jest volný duch kritický, který soudí po svých kriteriích. A ani ve snu nenapadlo mně hájiti proti němu snad Březiny, jako dnes nebudu hájiti Sovy; prostě proto ne, že *soudem literárním soudí soudece také sebe a někdy mnohem víc sebe než souzeného;* a tak jest tomu zejména v případech těchto.¹

Proti čemu zde protestuji, jsou jen jesuitské lži, jež vepřel o mně do svého prologu. Lež jest na příklad, tvrdí-li o mně p. Vodák, že „vyháním politiku z literatury“. Já výslovně napsal jsem loni v České kultuře jako své kredo: „Pan Krejčí mýlí se a klame i jiné, píše-li, že dobové tendence jsou mně překážkou při uměleckém díle; *naopak: jsou mně předností,* ale ovšem za jedné kardinální podmínky: že se staly básnickou skutečností, že přestaly být papírem, novinářským článkem, traktátem, rozpravou a staly se básnickým tělem, básnickou krví“ (I. roč. str. 606). A dnes ohřívá znova beze studu starý klep p. Vodák! Aby spal tedy pokojně a abych podporoval jeho ctnou živnost, nadeženu vody na jeho mlýn a řeknu: Ano, vyháním ji, zvláště odtamtud, kde literatura scvrká se na minimum a politika roste v maximum; a vymrskávám ji přímo odtamtud, kde jako u p. Vodáka pohltila literaturu celou a s ní celou poesii a celé umění! — A v souvislosti s tím klevetí p. Vodák, narážejí na mne, také cosi o někom, kdo prý připravuje cestu jesuitství. To jest zbraň obdobná té, již útočily kdysi na Masaryka Šípy. Dnes, po dvaceti letech, nestydí se sestoupiti pro ni na toto smetiště realistický kritik! Já však jsem pevně přesvědčen, připravuje-li z nás dvou kdo cestu jesuitům v Čechách, že jest to p. Vodák. Vedle něho a jeho ušlechtilých a poctivých method kritických a polemických bledne i nejrafinovanější intrikán ze školy Loyolovy, a celá řada spravedlivých lidí odprosí ještě tento typ, srovná-li jej s typem realismu à la Vodák.

1 - Pan Vodák pojal a vylíčil ve své stati Sovu jako někoho, kdo neměl jasné dráhy a svého určitého cíle, kdo neměl „základních živelných popudů vlastní bytosti“, nýbrž byl určován čas od času vnějšími vkusy a zálibami, módami. Když takto před lety vykládali někteří lidé a některé listy Masaryka, cítil jsem to jako neslušnou rabulistiku; a není to nic jiného ani dnes, když si vede takto vůči Sovovi p. Vodák.